

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum processio te[m]poralis ponat in numerum cu[m]
æterna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

processio personæ diuinæ sicut totū includit suas partes, ergo processio temporalis Spiritus sancti nō dicitur processio alicuius domi à Spiritu sancto in creaturam, tamen non est sine ea, quia persona diuina nō se habet nouo modo ad creaturā obiectiū nisi quia creatura se habet nouo modo ad Deum per aliquid sibi à deo de nouo influxum, ita quod tota nouitas & mutatio est in creatura secundum rem & subiectiue. In Deo autem solum secundum rationē & obiectiue. Per hoc apparet principale scilicet quod talis processio potest dici temporalis & hoc sic. Illud totum cuius altera pars non est ab æterno sed nouo, non est æternum sed nouum & temporale, quia totum nō est nisi existentibus partibus quas totū importat. Sed processio personæ à persona vt modo nouo fit in creatura est quoddā totum importans duas partes, quarum vna est exitus personæ à persona, alia est personam diuinā nouo modo esse in creatura. Et hæc pars non est æterna, sed temporalis & noua, ergo hoc totum quod est processio personæ à persona vt nouo modo fit in creatura non est æternū sed temporale & nouum. Et ideo dicitur processio temporalis.

5 Sed contra hoc potest argui dupliciter. Primo sic sicut se habet totum æternum ad suas partes, sic totum temporale ad suas. Sed totum non potest dici æternum nisi quælibet eius pars sit æterna, ergo nec totum potest dici temporale cuius quælibet pars non est temporalis. Cum ergo processio Spiritus sancti de qua loquimur habeat duas partes quarum vna est æterna, & alia temporalis videtur quod sicut non potest dici æterna, quia quædam pars eius non est æterna, ita non potest dici temporalis, quia quædam pars eius non est temporalis.

6 Secundo arguitur sic, quia demonstrato vno cæco & altero vidente sicut nō potest verè affirmari quod ambo sint cæci, sed negari potest vtrumque, dicendo quod nec sunt videntes nec cæci, eodem modo in processione quæ includit vnum æternum & aliquid temporale, sicut non potest dici quod sit æterna, sic nec potest dici quod sit temporalis sed vtrumque est negandum.

7 Et dicendum ad primum quod non est simile quod adducitur pro simili, quia ad esse totius requiritur existentia cuiuslibet partis. Ad non esse autem eius non requiritur quod quælibet pars nō sit sed sufficit alteram partem non esse. Æternum autem dicit illud quod semper est, fuit & erit. Et ideo totius æterni oportet quamlibet partē semper esse fuisse & fore quod est eam esse æternam. Sed temporale dicit aliquid sic nunc esse quod prius non fuit semper, cum ergo ad non fuisse totius sufficiat alterā partem eius non semper fuisse & hoc facit ipsum esse temporale, patet quod non oportet totius temporalis quamlibet partem temporalem esse.

8 Ad secundum dicendum quod refert loqui de pluribus pluraliter retentis & vno toto continente plura, quia in pluribus pluraliter est verum quod isti dicunt, non autem in toto continente plura. Si enim quæreretur vtrum ista duo scilicet processio personæ à persona & existentia personæ diuinæ nouo modo in creatura sint æterna vel temporalia, neutrum esset dicendum, sed quod vnum est æternum & aliud temporale. Sed cum quæritur vtrum hoc totum quod est processio personæ à persona in creaturā sit æternum an temporale, dicendū quod temporale, quia non semper fuit altera parte quæ ad totū requiritur non semper existente, & est simile. Ponamus quod parietem antiquo superponatur totum tectum nouum, si quæreretur vtrum hæc duo paries & tectum sint de nouo vel ab antiquo, neutrum esset dicendum, sed dicendum esset quod paries antiquus & tectū de nouo. Sed si quæreretur vtrum domus sit de nouo vel ab antiquo, dicendū esset de nouo, eodem modo est in proposito.

9 AD PRIMVM argumentum, cum dicitur omne quod procedit temporaliter, &c. Dicendum quod omne quod procedit temporaliter incipit esse ex tempore, si accipiat esse per illam processionem secundum quod est temporalis. Sed persona procedens non habet esse per processionem vt respicit terminum ad quem ratione cuius est temporalis, sed vt respicit principium à quo ratio cuius est æterna.

10 Ad secundum dicendum quod non omnino est simile de generatione & processione, quia generatio dicit

tantum respectū geniti ad eum à quo est generatio quod est principium comunicandi naturā ipsi genito. Et ideo non ponimus nisi duas generationes in filio secundum duas naturas comunicatas diuinam & humanā. Sed processio non solū dicitur habitudinē procedentis ad principium à quo procedit, sed etiam ad terminum in quem procedit. Et quia hic terminus potest esse temporalis, ideo ratione eius processio est temporalis quāquā procedens nullam per hoc temporalem naturam accipiat.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum processio temporalis Spiritus sancti ponat in numerum cum æterna.

Tho. 1. q. 83.

Secundo quæritur, vtrum temporalis processio ponat in numerum cum æterna. Et videtur quod sic, quæcumque habent adinuicem ordinē numerantur, quia ordo non est eiusdem ad se ipsum sed plurimum. Sed processio temporalis habet ordinem ad æternam, quia est posterior ea, ergo ponit cum ea in numerum.

2 Item sicut se habet filius ad generationem passiuam ita Spiritus sanctus ad spirationem passiuam, sed generatio filii æterna & temporalis sunt realiter duæ generationes, ergo processio Spiritus sancti æterna & temporalis sunt realiter duæ processionēs.

3 IN CONTRARIVM arguitur, quia omnis processio Spiritus sancti est à Patre & Filio, illa autē non potest esse nisi vnica, ergo processio Spiritus sancti temporalis & æterna non sunt duæ processionēs, sed tantum vna.

4 RESPONSIO. Si processio temporalis Spiritus sancti esset processio qua aliquid donum procedit à Spiritu sancto in creaturam temporaliter sicut nonnulli imaginantur, tunc certum esset quod processio temporalis & æterna essent duæ processionēs realiter differētes, nec mirum, vbi cumque enim sunt procedentia realiter differentia ibi processionēs realiter differūt, sed sic esset in processione æterna & temporalis supradicto modo acceptis, ergo, &c. Minor probatur, quia procedens processione æterna est persona diuina, procedens verò processione temporalis est aliquid donum creatum & hæc differunt realiter vt de se patet.

5 Sed quia hæc opinio reprobata est prius, ideo dicendum est realiter quod quæstio potest intelligi dupliciter. Vno modo quod processio temporalis & æterna ponant in numerum processionū, ita quod sint duæ processionēs realiter differētes. Alio modo quod ponant in numerum non quidē processionum, sed in qualemcumque numerum rerum vel rei rationis. Si primo modo intelligatur quæstio, sic dico quod processio temporalis non ponit in numerum cum æterna, quia nō sunt duæ reales processionēs sed tantum vna, quod patet sic, per realem processionem fit aliquid reale in persona procedente absolutum vel relatum. In diuinis enim persona quæ procedit ab alia per processionem habet quicquid habet absolutū vel relatum à persona à qua procedit, ergo per aliam & aliam realem processionem fit aliud realiter in procedente, sed per processionem temporalem Spiritus sancti nihil fit reale absolutum vel relatum in Spiritu sancto, præter illud quod est in ipso per processionem æternam, ergo processio temporalis nō est processio realiter distincta ab æterna. Et hoc quidem manifestum est ex prædictis, processio enim æterna dicit solū exitum personæ à persona, processio verò temporalis dicit illud idem cum nouo respectu ad creaturam, & iste nouus respectus non potest dici secundum se processio, alioquin cum pater possit habere & habeat quandoque hunc nouum respectum ad creaturā, pater diceretur quandoque temporaliter procedere, quod est falsum, totum ergo hoc scilicet processio personæ à persona cum nouo respectu ad creaturam dicitur processio temporalis, processio æterna quidem ratione solius primi, sed temporalis ratione solius secundi, & ita est ibi vnica processio quæ est æterna ex primo, & dicitur temporalis ex secundo.

6 Si autem quæstio intelligatur secundo modo sic ad hoc dicendum quod processio temporalis & æterna non ponunt in numerum rerum, quia nec sunt duæ res, nec vnā includit super aliam aliquam rem, quod patet, quia præter

Magistri Durandi de

processionem æternam nihil est nisi respectus nouus ad creaturam, ille autem respectus nõ est realis, sed solum secundum rationem, &c. veruntamen licet processio temporalis non sit alia res nec aliam rem includat intrinsecè, connotat tamè aliam rem intrinsecè. Hoc autem donum est aliquid in creatura, quia persona diuina non se habet nouo modo ad creaturam obiectiuè nisi, quia creatura se habet nouo modo ad Deum per aliquid receptum in ea subiectiuè. Et est simile Deus & Deus creans nõ sunt duò dii nec duæ res, & tamen Deus creans connotat extrinsecè aliam rem, scilicet creaturam. Similiter est in proposito vt visum est. Si autem quæstio intelligatur de qualicumque numero, scilicet rei vel rationis, sic processio tēporalis ponit in numerum cum æterna non ita quòd vna processio puta æterna sit tantū res & alia, scilicet temporalis sit tantum ratio, sed quia supra processionem æternam quæ vera res est processio temporalis addit respectum ad creaturam quæ est solum secundum rationem.

7 AD PRIMVM argumentum dicendum quòd ordo processionis temporalis ad æternam est solum ratione connotati, ex quo confurgit circa personam diuinam procedentem respectus nouus, licet secundum rationem & per consequens numerus rei & rationis vel eiusdè accepti solum secundum rem ad seipsum acceptum secundum nouam rationem.

8 Ad secundum dicendum quòd generatio filii æterna & temporalis non solum distinguuntur per respectum rationis superadditum sicut processio Spi. sancti temporalis & æterna, sed per diuersas naturas acceptas per hanc generationem & illam, ideo generationes realiter distinguuntur sicut natura per eas accepta: non sic autè est ex alia parte.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum per processionem temporalem Spiritus sanctus detur an eius dona.

Tho. 1. q. 33. ar. 3.

Tertio quæritur, vtrum per processionem temporalem ipsemet Spi. san. detur an tantum eius dona. Et videtur quòd ipsemet Spi. san. non detur, quia illud de nouo datur quòd nouo modo habetur, sed Spi. san. secundum se non habetur nouo modo, sed tantum secundum eius dona, ergo, &c. minor probatur per autorem de causis qui dicit quòd prima causa semper eòdem modo se habet ad res quantum res diuersimodè se habeat ad primam causam.

1 IN CONTRARIVM est quòd dicitur Rom. 4. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spi. sanctum, qui datus est nobis, ergo videtur secundum Apostolum quòd vtrumque detur scilicet ipse Spiritus sanctus & dona eius.

2 RESPONSIO. videnda sunt tria. Primum est, quomodo Spi. san. detur cum donis suis & non tantum sua dona. Secundum est cum quibus donis Spi. san. detur & cum quibus non. Tertium est quid detur per prius vtrum Spi. san. an dona eius. Quantum ad primum sciendum est quòd aliquid potest dari alteri dupliciter ad præsens. Vno modo sicut forma inherens sicut calor datur aquæ ab igne, & isto modo Spi. san. nunquam datur cum sit persona subsistens & nullo modo forma inherens. Alio modo sicut obiectum, vel sicut amicus, rector, & motor, sicut dicitur quòd aliquid datur puero in tutorem, & hoc modo datur Spi. san. hominibus & nõ solum donis eius. Est enim quorundam obiectum cognitum & amatum quorum ipse est spiritalis tutor & director.

3 Ex hoc patet secundum scilicet quòd Spi. san. datur creaturæ rationali solum cum donis naturæ, sed imperfectè. Cum donis verò gratiæ perfectissimè, sed cum donis gloriæ perfectissimè. Quòd patet vnica ratione quæ talis est. Illi soli creaturæ datur Spi. san. quæ potest in ipsum tendere tanquam in obiectum cognitum & amatum, & cuius ipse est spiritalis tutor & director, sed sola creatura rationalis potest intendere in Deum vel in Spi. san. tanquam in obiectum amatum & cognitum imperfectè quidem secundum dona naturæ, perfectissimè verò secundum dona gratiæ, perfectissimè autem secundum dona gloriæ, solius etiã creaturæ rationalis est specialis tutor, prouisor,

Sancto Porciano

& director, quia ordinabilis est ad finem supernaturalem & specialior electorum, specialissimus autem beatorum, ergo Spi. san. datur soli creaturæ naturali imperfectè secundum dona naturæ, perfectissimè secundum dona gratiæ, sed perfectissimè secundum dona gloriæ.

5 Quantum ad tertium notandum, quòd aliquid dicitur prius dupliciter. Vno modo secundum tempus. Alio modo secundum naturam. Si loquamur de prioritate secundum tempus, sic in datione Spi. san. & donorum eius maxime quòd ad dona gloriæ nullo modo est prius & posterius secundum tempus. Cuius ratio est, quia dona pertinentia ad beatitudinè semper perficiunt ipsam animam in actu suo, quia beatitudo consistit in actuali operatione, vt patet ex primo Ethic. Sed illius actus vel operationis obiectum cognitum & amatum est Deus vel Spi. san. cum illa operatio sit intellectus & voluntatis, ergo simul secundum tempus habentur dona gloriæ & Deus vel Spi. san. vt amatus & cognitus.

6 De donis autem gratiæ & naturæ cum quibus Deus habetur minus perfectè secus est, quia illa nõ semper perficiunt hominem in actu suo. Non enim habens intellectum & voluntatè etiam cum fide & charitate semper est in actu contemplandi & diligendi. Deum naturaliter vel meritorie. Et ideo cum his donis nõ semper habetur deus vel Spi. san. vt actus cognitum & amatus, sed solum secundum potentiam vel habitum, propter quòd hæc dona prius habentur secundum quæ Spi. san. habetur in actu. Si verò loquamur de prioritate secundum naturam sic ad præsens duplex est natura, scilicet materia et forma, forma autem est perfectio materiae. Et ideo illa quæ sunt perfectiora sunt priora secundum naturam formæ vel finis, quæ autem sunt imperfectiora sunt priora secundum naturam materiae vel subiecti recipientis, cum ergo habere deum vt cognitum & amatum, sit sicut finis & perfectio principaliter intenta, patet quòd secundum naturam formæ & finis qui aliquo modo coincidit cum forma, Spi. san. datur prius natura quæ datur eius dona. Sed secundum naturam materiae vel subiecti recipientis prius habentur dona. Spi. san. quam ipse Spiritus sanctus propter duo. primo, quia semper in subiecto dispositio præcedit naturaliter perfectionem, sed dona Spi. san. sunt quædam dispositiones ad habendum Deum, ergo &c. Secundò quia persona diuina nõ se habet nouo modo ad creaturam obiectiuè nisi, quia creatura se habet nouo modo ad Deum, per aliquid quòd est ei datum de nouo & est in ea subiectiuè, sed illud quòd est causa & ratio alterius est prius eo secundum naturam, ergo dona influxa natura à Deo sunt in ea prius secundum naturam quam ipsa feratur in deum tanquam obiectum quòd est eam habere Spiritum sanctum.

7 AD ARGUMENTVM in oppositum, dicendum quòd ipse Deus vel Spi. san. nouo modo se habet ad creaturam non quidem subiectiuè sed obiectiuè absque mutatione sui per solam mutationem creaturæ, & cum quò Deus eodem modo se habet ad res secundum authoritè de causis. Dicendum quòd intelligendum est: sic in Deo non sunt subiectiuè diuersi modi reales quibus se habeat nunc aliter quam prius, ex variatione tamè creaturarum variæ relationes secundum rationem confurgunt circa Deum obiectiuè, & sic est in proposito.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum Spiritus sanctus detur a viris sanctis.

Quarto quæritur vtrum Spiritus sanctus detur à sanctis viris. Et videtur quòd sic, quia Christus dedit discipulis potestatem dimittendi peccata, sed peccata non dimittuntur nisi per Spiritum sanctum, ergo discipuli poterunt dare Spiritum sanctum.

1 IN CONTRARIVM est quòd dicit Aug. de Trin. non aliquis discipulorum dedit Spi. san. sed orabat vt veniret in hominem.

2 RESPONSIO. dicendum quòd Spi. san. potest dari dupliciter. Vno modo directè per modum autoritatis. Alio modo indirectè & per modum ministerii. Primo modo nõ potest Spi. san. dari à quacumque creatura, angelo vel homine nec in se nec in donis suis, nõ in se quia Spi. san. solum potest